

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Bruggesteenweg 243 (Hooglede, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020F159
Juni 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein.....	10
1.3	Werkwijze en strategie.....	11
1.3.1	Methode.....	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren.....	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie.....	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	24
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden.....	24
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	29
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	32
1.5	Synthese.....	35
2	Bibliografie.....	37

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Huidige toestand van het projectgebied (©Google Streetview).	14
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 6: Snede bestaande toestand.	15
Figuur 7: Inplantingsplan ontworpen toestand (bron: opdrachtgever).	15
Figuur 8: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 12: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).	20
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	21
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	22
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).	24
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, december 1917 (Bron: Memory Maps 10-20SE2-3A-171217-Hooglede).	31
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	32

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	34

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek..... 7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens. 17

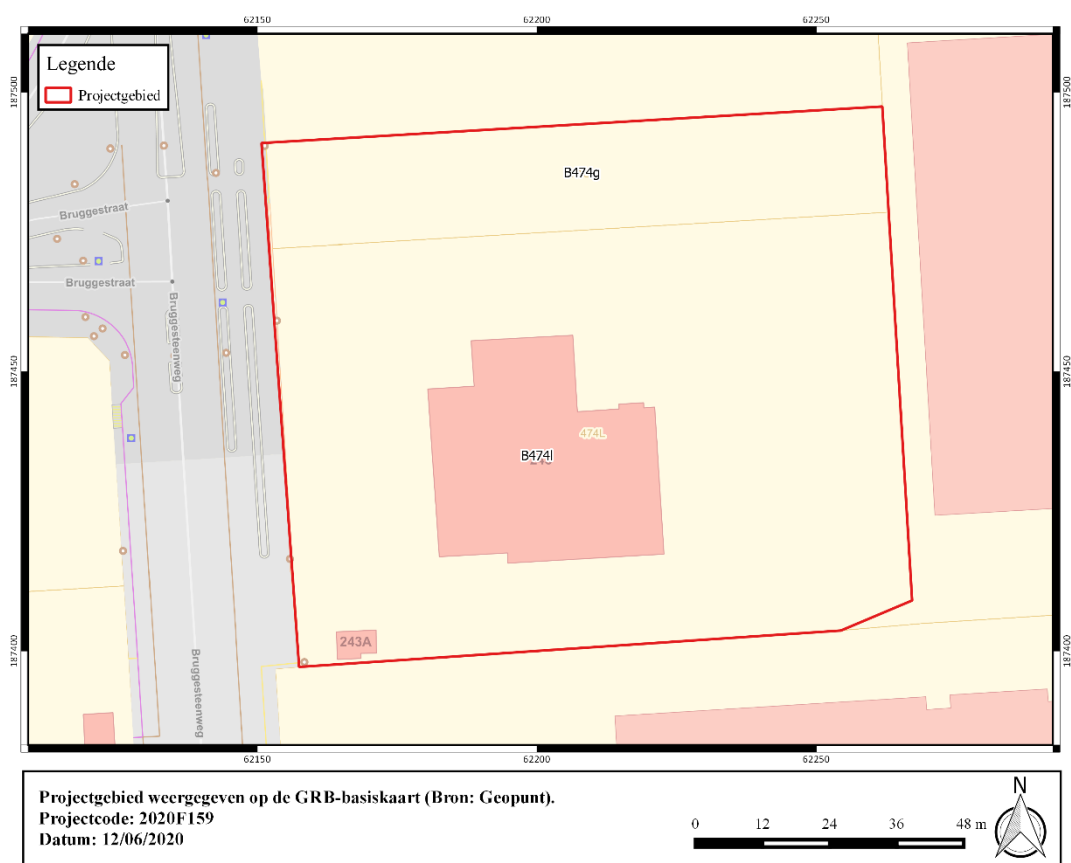
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

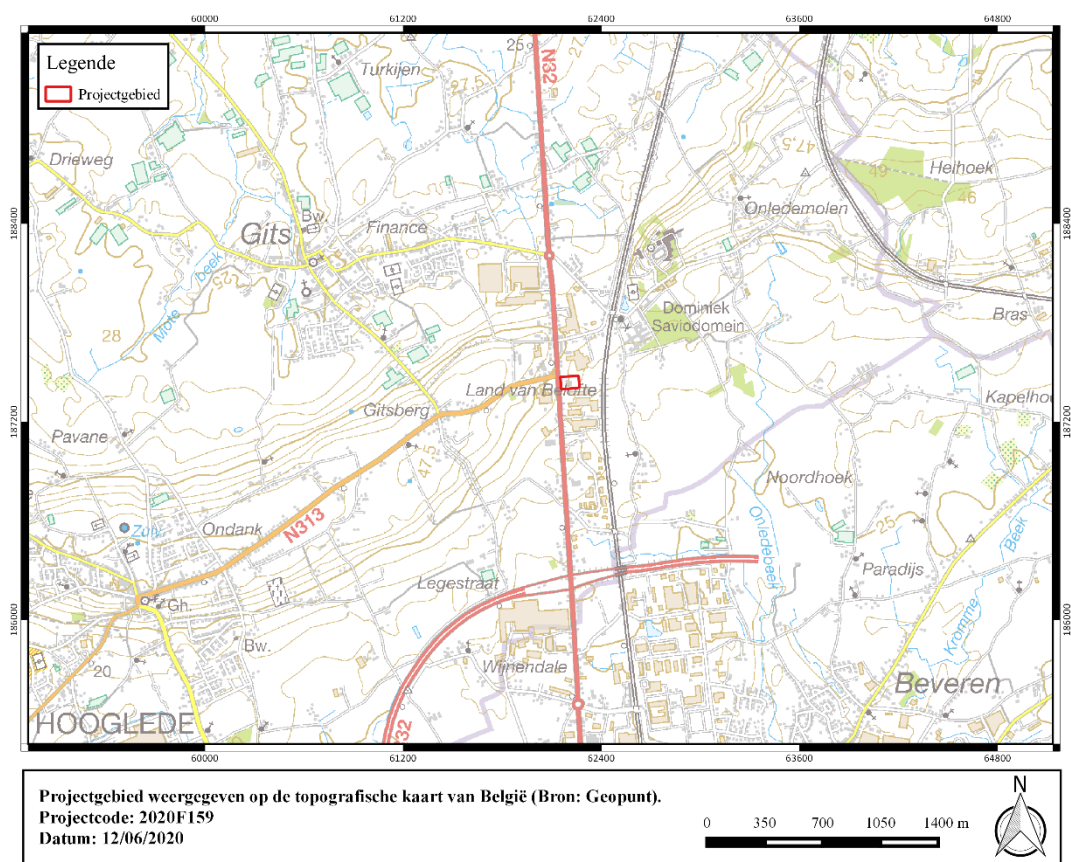
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Hooglede
	Deelgemeente	Gits
	Postcode	8830
	Adres	Bruggesteenweg 243 8830 Gits
	Toponiem	Bruggesteenweg 243
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 62130 Y _{min} = 187385 X _{max} = 62285 Y _{max} = 187493
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Hooglede, Afdeling 2, Sectie B, nr. 474l, 474g Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 1,03 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het plangebied is op heden nog bebouwd. Deze bebouwing dient eerst gesloopt te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Bruggesteenweg 243 Gits werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Gits, deelgemeente van Hooglede in de provincie West-Vlaanderen. Het plangebied is gelegen aan de oostzijde van de Bruggesteenvweg, die de verbinding vormt tussen Torhout en Roeselare. De dorpskern van Gits situeert zich ca. 1,7 km ten noordwesten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 1,03 ha. Op heden is ca. 1387 m² van het terrein bebouwd. Het overgrote deel van het terrein is verhard. In het noordelijk deel van het plangebied situeert zich een weiland met een oppervlakte van ca. 1730 m². De bebouwing binnen de projectgrenzen betreft feestzaal La Palma. Dit gebouw dateert van 1966.

Figuur 4: Huidige toestand van het projectgebied (©Google Streetview).

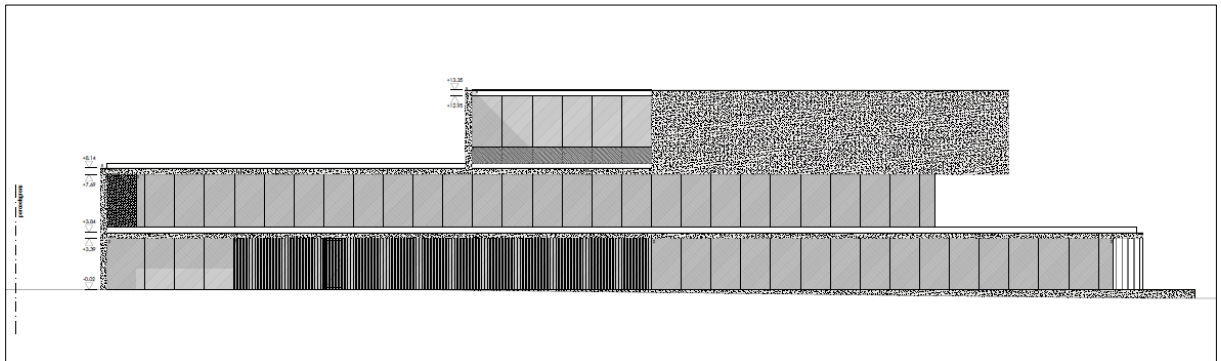

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

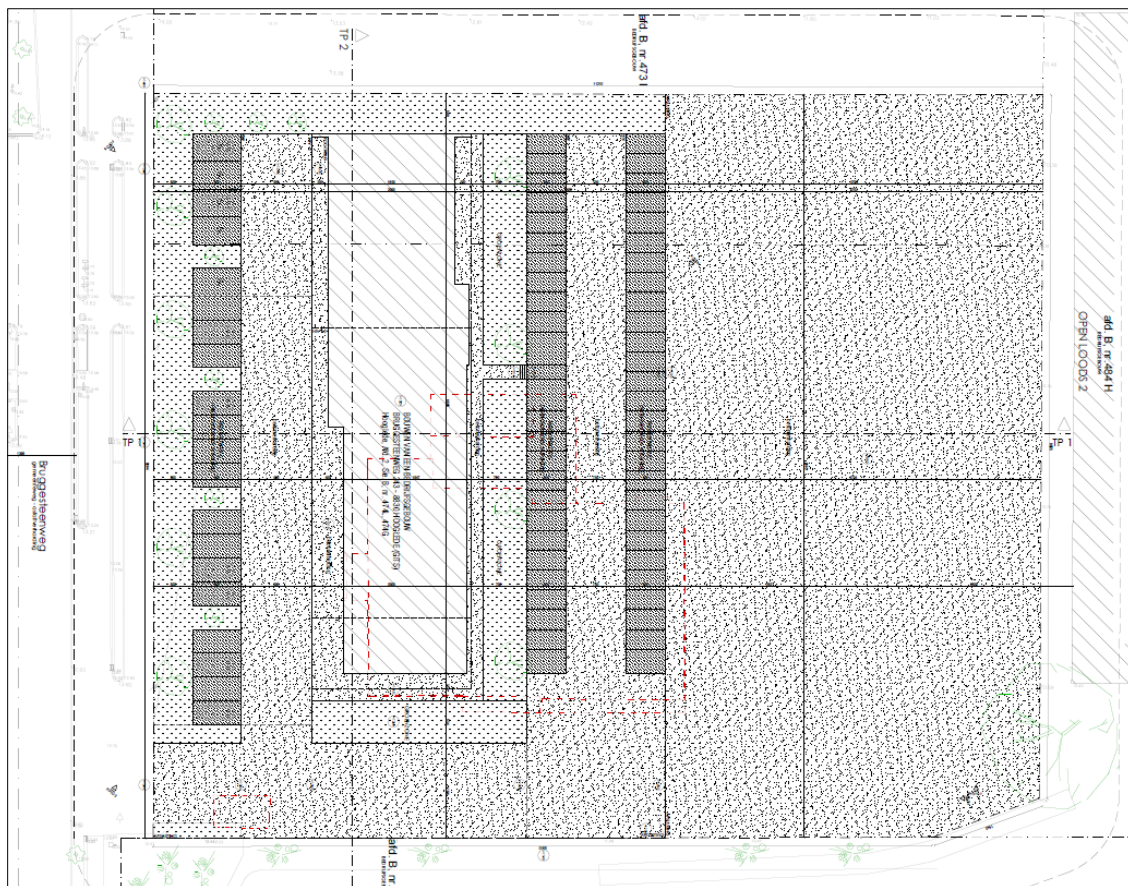
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuw bedrijfsgebouw met showroom en omliggende parkeergelegenheid. Ook de sloopvergunning van de bestaande bebouwing maakt deel uit van het dossier.

De nieuwbouw zal een oppervlakte hebben van ca. 1093 m². De nieuwbouw wordt gerealiseerd door middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte (ca. 120 cm-mv) en een vloerplaat (ca. 50 cm-mv). Het overige deel van het terrein wordt deels verhard, deels aangelegd als groenzone. Voor de buitenaanleg (groenzone en verharding) dient een bodemingreep gerekend te worden van ca. 50 cm-mv. In functie van de geplande ontwikkeling dient tevens nieuwe riolering aangelegd te worden.

Figuur 6: Snede bestaande toestand

Figuur 7: Inplantingsplan ontworpen toestand (bron: opdrachtgever).

Figuur 8: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Egem (Formatie van Tielt)
Quartair	Type 1
Bodemtypes	
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	33.9-36.3 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Mandel.

1.4.1.1 Landschappelijke situering

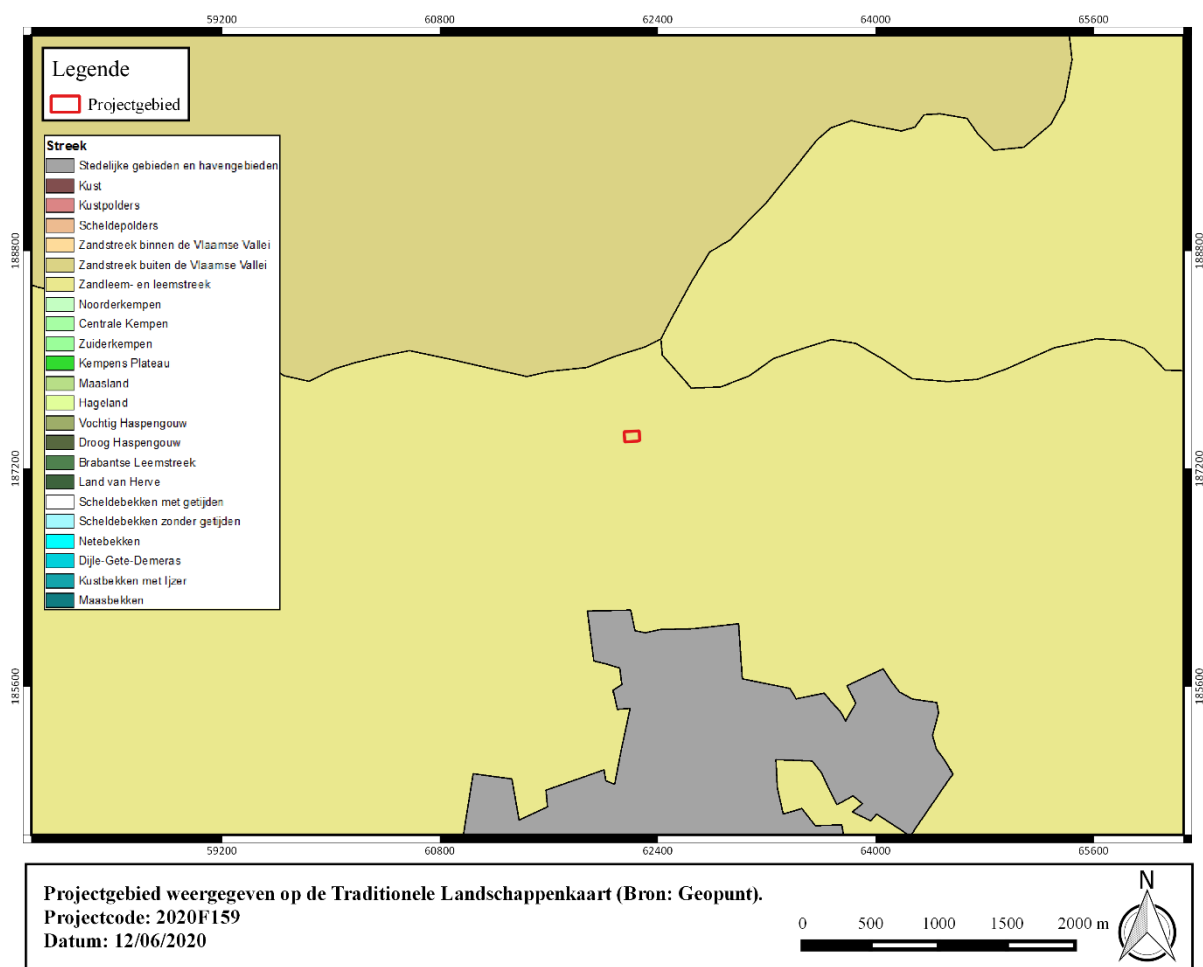
Het projectgebied is gelegen in de zandleem- en leemstreek.

Het plangebied is gelegen op de zuidelijke flank van het plateau van Lichtervelde-Hooglede die maximale hoogtes bereikt tot 49 m TAW. Het plateau van Lichtervelde-Hooglede en de heuvelrij van Klerken-Staden en Geluveld vormen de scheidingskam tussen het Ijzer- en het Leiebekken. De afwatering in de omgeving van het plangebied gebeurt in essentie vanaf voornoemd plateau richting de oorspronkelijke Mandel, thans het kanaal Roeselare-Leie. Ca. 220 meter ten zuidoosten ontspringt een zijloop van de Onledebeek.

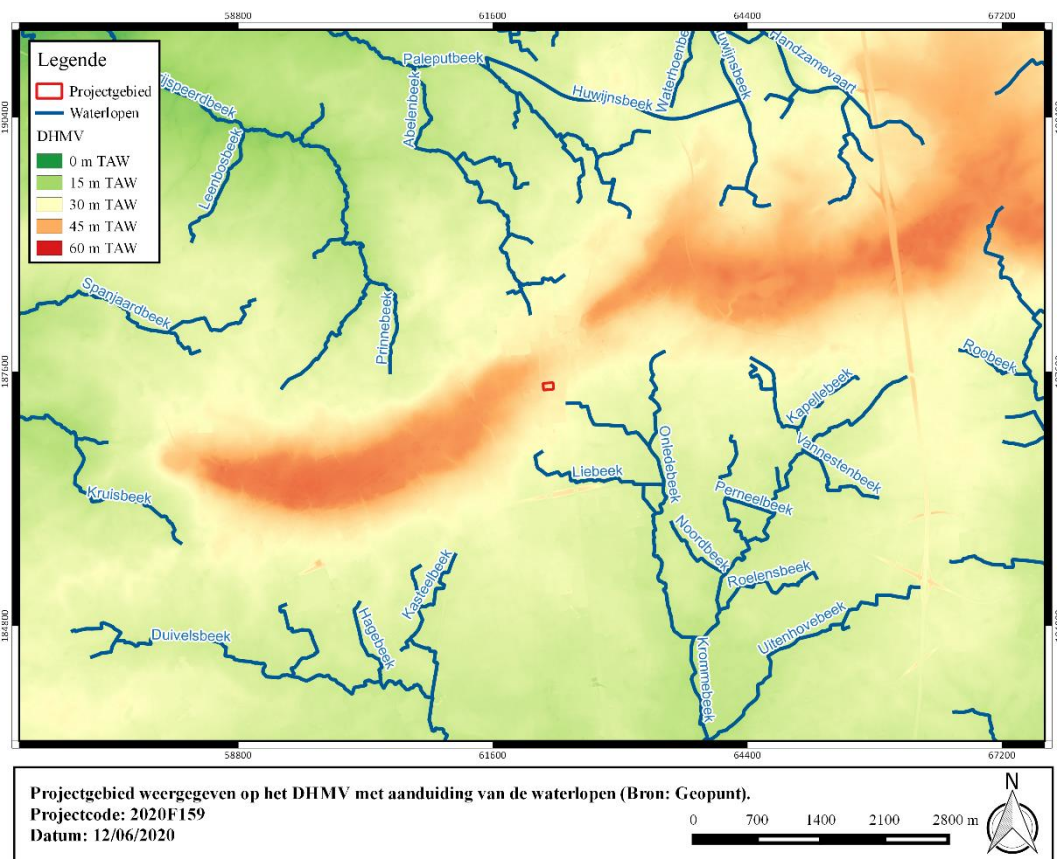
Het projectgebied zelf is gelegen op een hoogte van ca. 33.9 – 36.3 m TAW. Het terrein helt duidelijk af in zuidoostelijke richting. Het terrein ten zuiden en oosten van het plangebied is duidelijk geëgaliseerd in functie van de realisatie van het aanwezige bedrijfsgebouw. Binnen de projectgrenzen lijkt het oorspronkelijk reliëf nog bewaard.

Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Leiebekken, deelbekken Mandel.

De landschappelijke ligging van het plangebied, op de zuidelijke flank van een plateau moet een aanzienlijke aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars. Op basis van onderzoek in het verleden wordt vermoed dat de mesolithische jager-verzamelaar voornamelijk de hoger gelegen plateaugronden uitkoos om er zijn kampementen op te slaan.

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

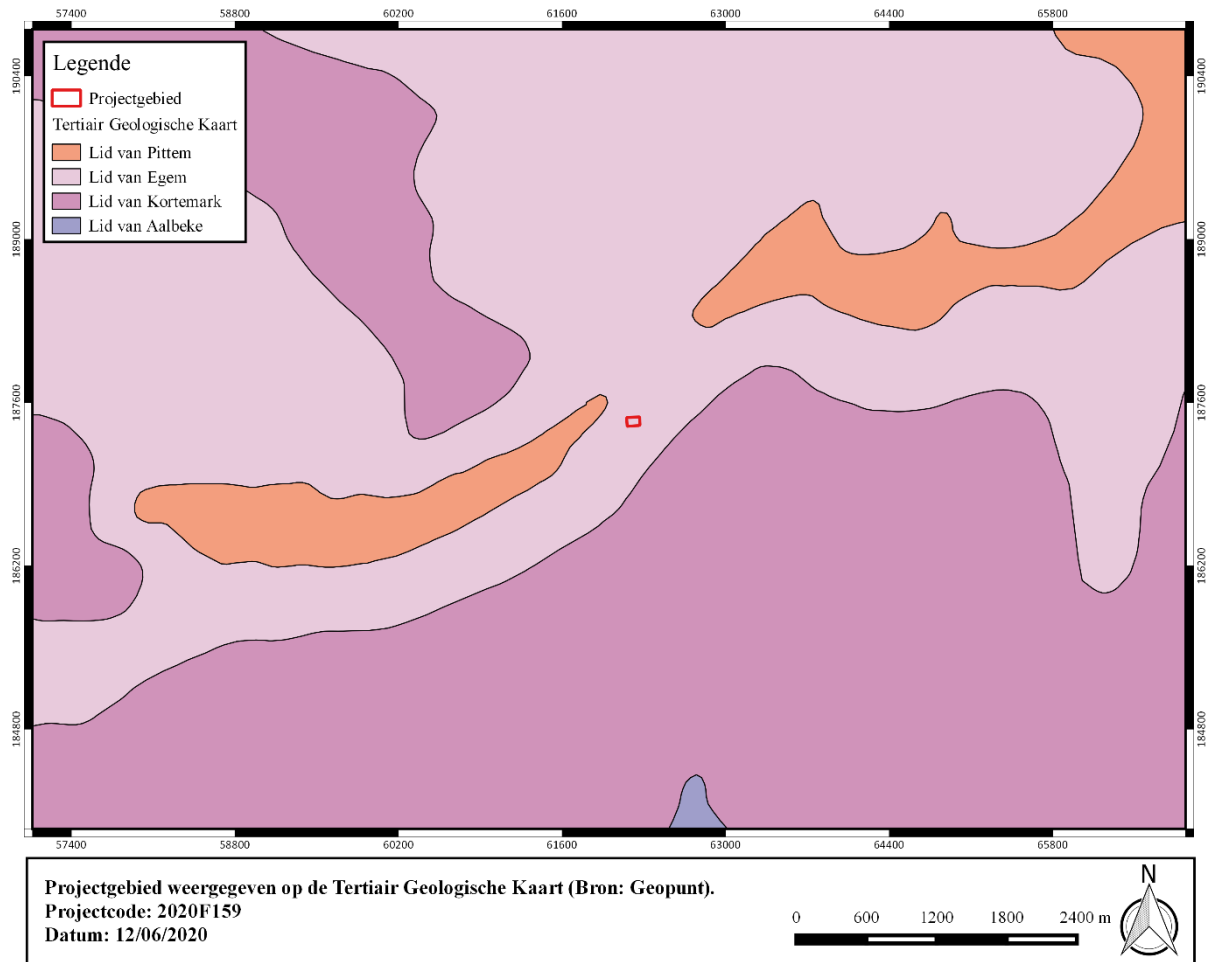

Figuur 12: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Egem (Formatie van Tielt)**. De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

Het Lid van Egem bestaat uit een glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand dat grover wordt naar boven toe. Het is tevens afgezet in ondiepe-mariene omstandigheden."

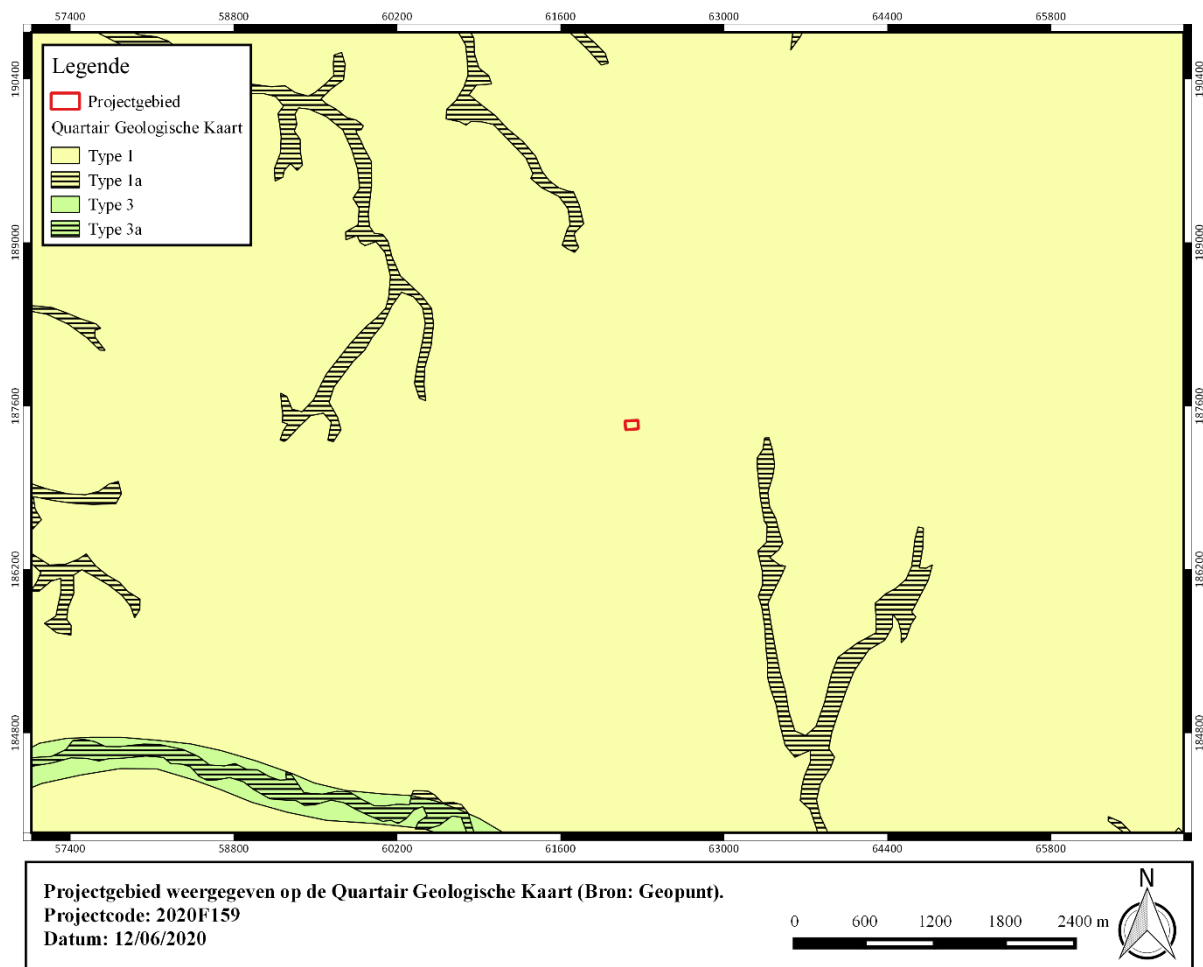

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

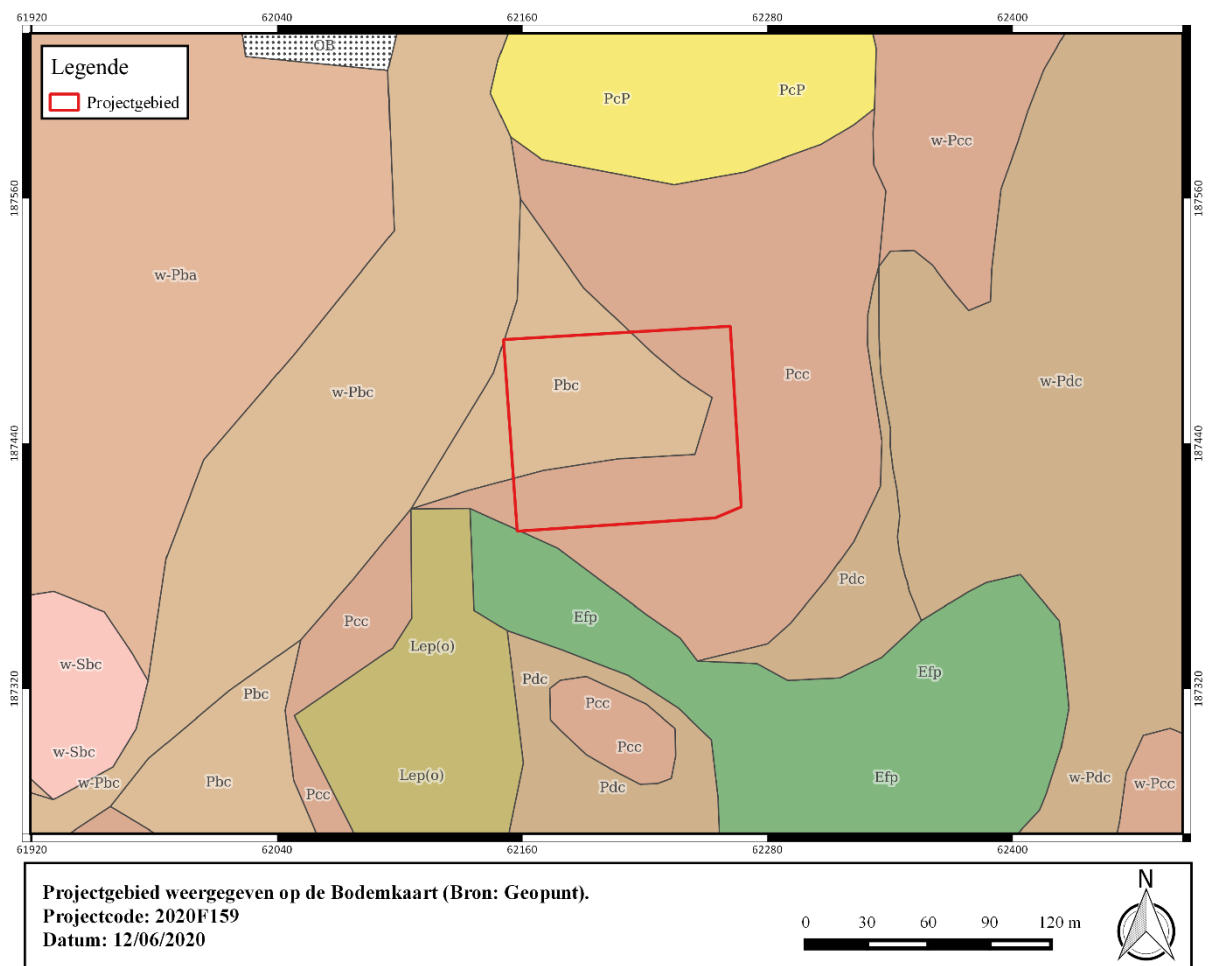
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

De bodemkaart geeft een droge lichte zandleembodem weer. Gezien de helling van het terrein is het niet ondenkbaar dat een deel van de oorspronkelijke bodenvorming is afgespoeld.

Het bodemtype **Pbc** is een droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De Ap is 25-50 cm dik, matig humeus en donker grijsbruin. De textuur B komt voor tussen 90 en 120 cm diepte en is verbrokken. Roestverschijnselen komen voor tussen 90 en 120 cm.

Het bodemtype **Pcc** is een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodem heeft een 25-30 cm dikke grijsbruine bouwvoor en is goed humeus. Door in cultuurname is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap waaronder een bruingle overgangshorizont voorkomt van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiair onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen.

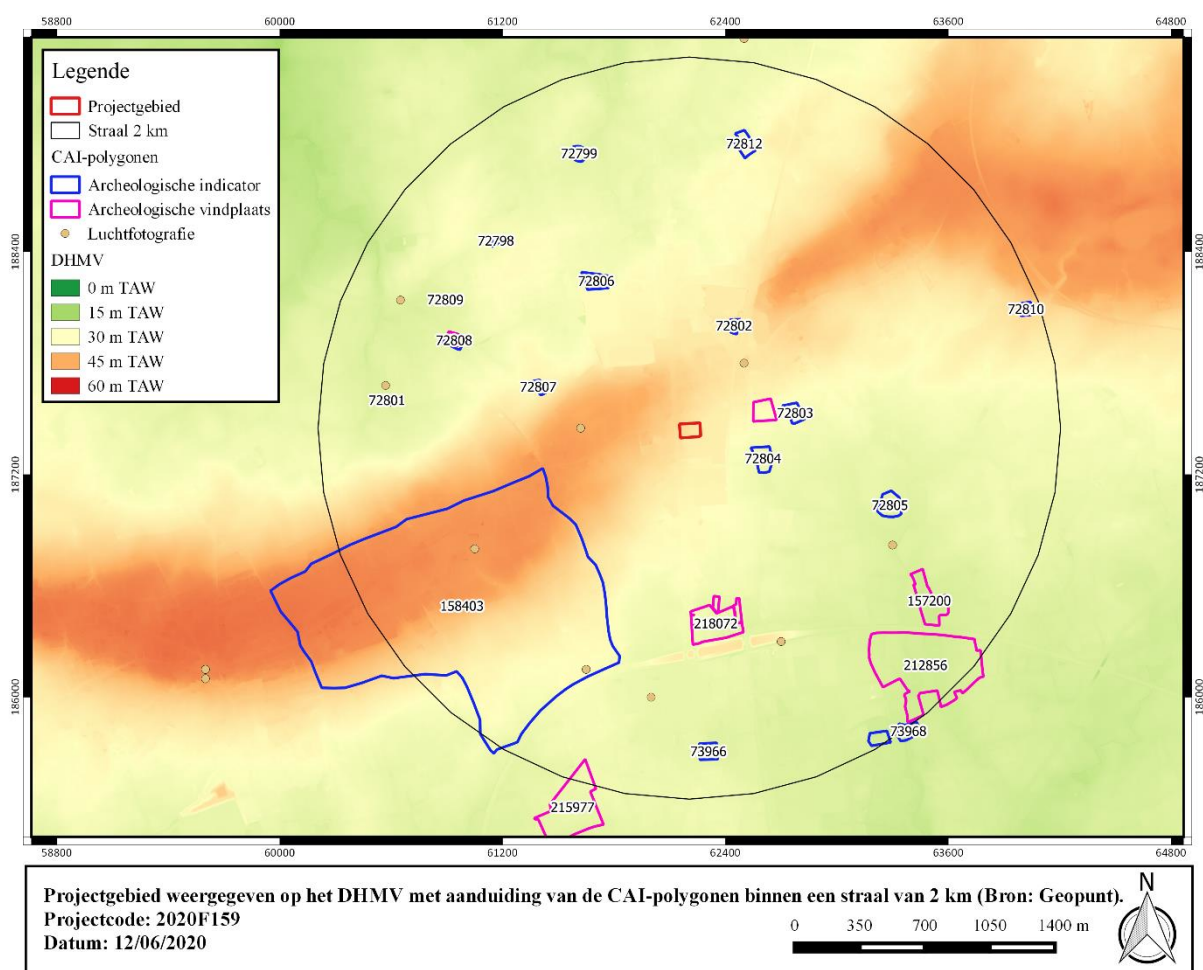
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied zijn verschillende archeologische sites en indicatoren gekend. Bij onderzoek ten oosten van het huidige projectgebied, aan de Bollestraat, is een middeleeuwse greppel aangesneden. Onderzoek verder zuidwestwaarts, aan de Honzebrouckstraat, bracht een groot aantal houtskoolmeilers aan het licht die vermoedelijk in de metaaltijden of Romeinse periode te dateren zijn. Ook ten zuidoosten van het onderzoeksgebied, langs de Onledegoedbeek werd een proefsleuvenonderzoek en vervolgens een vlakdekkend onderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn sporen van bewoning uit de metaaltijden of Romeinse periode aangesneden en de middeleeuwen. Bij zowel het onderzoek aan de Honzebrouckstraat en de Onledegoedstraat zijn verschillende inslagkraters aangesneden uit WOI. Deze zijn waarschijnlijk allen in verband te brengen met het bevrijdingsoffensief en plaatselijke schermutselingen. Op het kaartblad van de CAI valt ook het grote polygoon op ten westen van het onderzoeksgebied. Dit betreft het slagveld van de Slag bij Hoogdele dat is afgebakend op basis van cartografische gegevens. Deze slag tussen Franse en Oostenrijkse troepen in 1794 kaderde binnen de Eerste Coalitieoorlog en resulteerde in een Franse overwinning. Naast dit slagveld zijn voornamelijk cartografische indicatoren van omwalde laatmiddeleeuwse hoeves opgenomen in de CAI.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

157200	Controle van werken (2011); NK: 15 meter Romeinse tijd: gracht van 2 tot 3 m breed, dwars op een uitgegraven bekken met heel wat grotere en kleinere houtfragmenten, waaronder een aangepunte stok (ongeveer 30cm lang, doorsnede van ongeveer 5cm) Onbepaald: 2 rechthoekige kuilen met een breedte van 4m en lengte van 8 en 15m: humeuze vulling met hout en houtskool; er werden ook sterk geoxideerde, metalen voorwerpen gevonden, waarvan één een zijde met zaagtandmotief vertoont, in de kuil 4 op 15m is een sterk gefragmenteerde Romeinse kruikamfoor gevonden. Bron: Dewilde M., Wyffels F. 2014: Vondstmelding langs de Ventweg-Noord in Beveren-Roeselare (West-Vlaanderen), Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed 8, Brussel.
211380	Mechanische prospectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: kuilen - gedeelte van een walgracht Nieuwe tijd: aardewerk in de bovenste vulling van de walgracht Bron: Gierts I., van nRemoorter O., Cornelis L. 2013: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Hooglede, Gitsbergstraat, 'WZC Ter Linde', BAAC Vlaanderen Rapport 83, Gent.
212856	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 meter Late ijzertijd: cluster sporen – kuilen en paalkuilen, geen greppels of duidelijke structuren. Nieuwe tijd: greppels WO I: inslagkraters Onbepaald: mogelijke crematiegraven Bron: Van Goidsenhoven W. 2015: Archeologisch vooronderzoek Onledegoedstraat (Roeselare), Ruben Willaert rapport 94, Brugge.
215977	Mechanische prospectie (2016); NK: 15 meter Onbepaald: groot aantal houtskoolmeilers, verspreid over het terrein. Nieuwe tijd: perceelsgreppels Bron: Verdegem S., Van Goidsenoven W. 2017: Archeologisch vooronderzoek Hooglede, Honzebrouckstraat, Ruben Willaert rapport 97, Brugge.
218072	Mechanische propsectie (2017); NK: onbepaald Onbepaald: twee subrecente greppels. Het grootste deel van het terrein is opgehoogd

	Bron: Bert Acke, Bart Bartholomieux, Christof Vanhoutte 2017: Hooglede - Bruggesteeweg (prov. West-Vlaanderen), rapport Monument Vandekerckhove.
218321	Mechanische prospectie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: één gracht, met 23 fragmenten grijs aardewerk in de vulling Bron: https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/4975 (proefsleuvenonderzoek Monument-Vandekerckhove nv)

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

72798	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72799	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72801	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72802	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72803	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72804	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72805	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72806	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72807	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72808	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72809	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72810	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72812	Indicator cartografie; NK: 15 meter

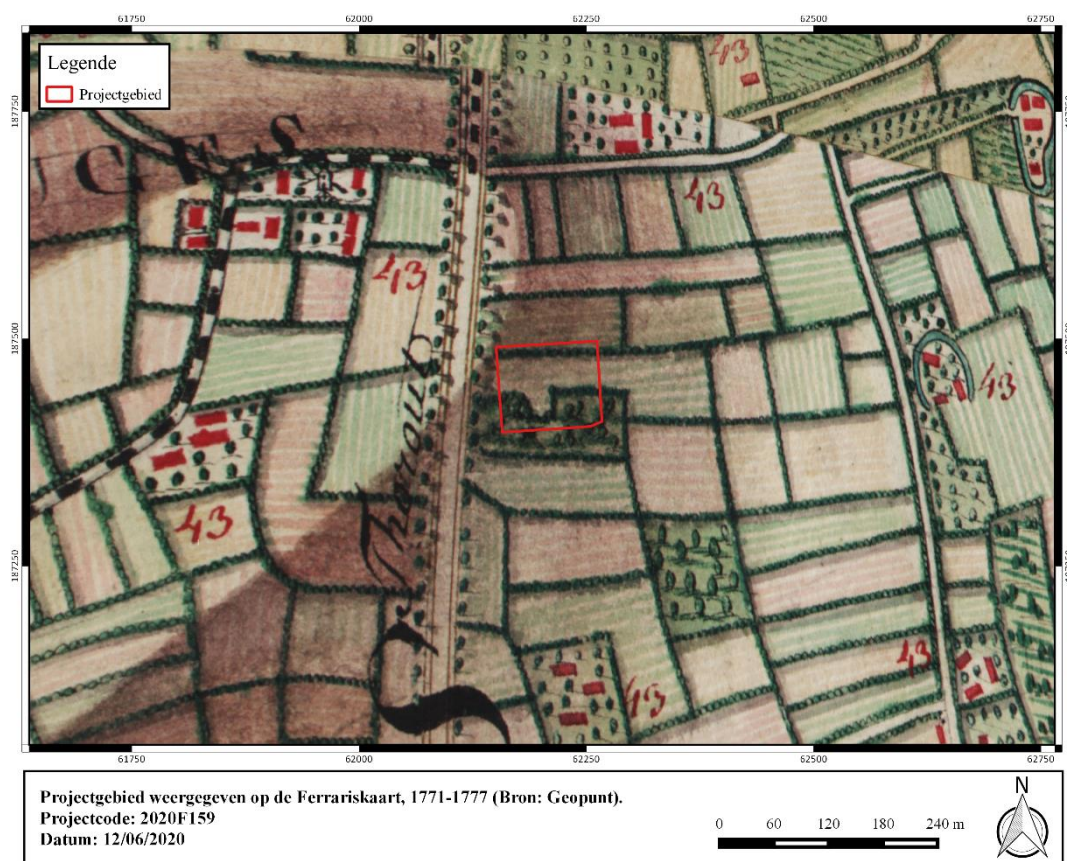
	Late middeleeuwen: site met walgracht
73966	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: site met walgracht
73968	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: site met walgracht
73969	Indicator cartografie; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: site met walgracht
158403	Indicator cartografie; NK: 150 meter 18 ^e eeuw: slagveld Slag bij Hooglede Bron: De Vriendt, B., Derde, W. & Carman, J. 2011: De inventarisatie van slagvelden van vóór WOI in Vlaanderen. Begeleidend rapport, onuitgegeven rapport, VIOE.

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De eerste vermelding van Gits is in 1088 als Giddis, wat etymologisch zou verwijzen naar 'stromende beek'. Gits maakte gedurende het Ancien Régime deel uit van twee Kasselrijen, met name het Brugse Vrije en de Kasselrij van Ieper. Bij de Vrede van Nijmegen in 1678 wordt het Brugse Vrije Spaans gebied en de Kasselrij van Ieper Frans gebied. De grens tussen Frans en Spaans grondgebied liep aldus dwars door het grondgebied van Gits, waardoor het dorp vaak het decor was van oorlogsgeweld.

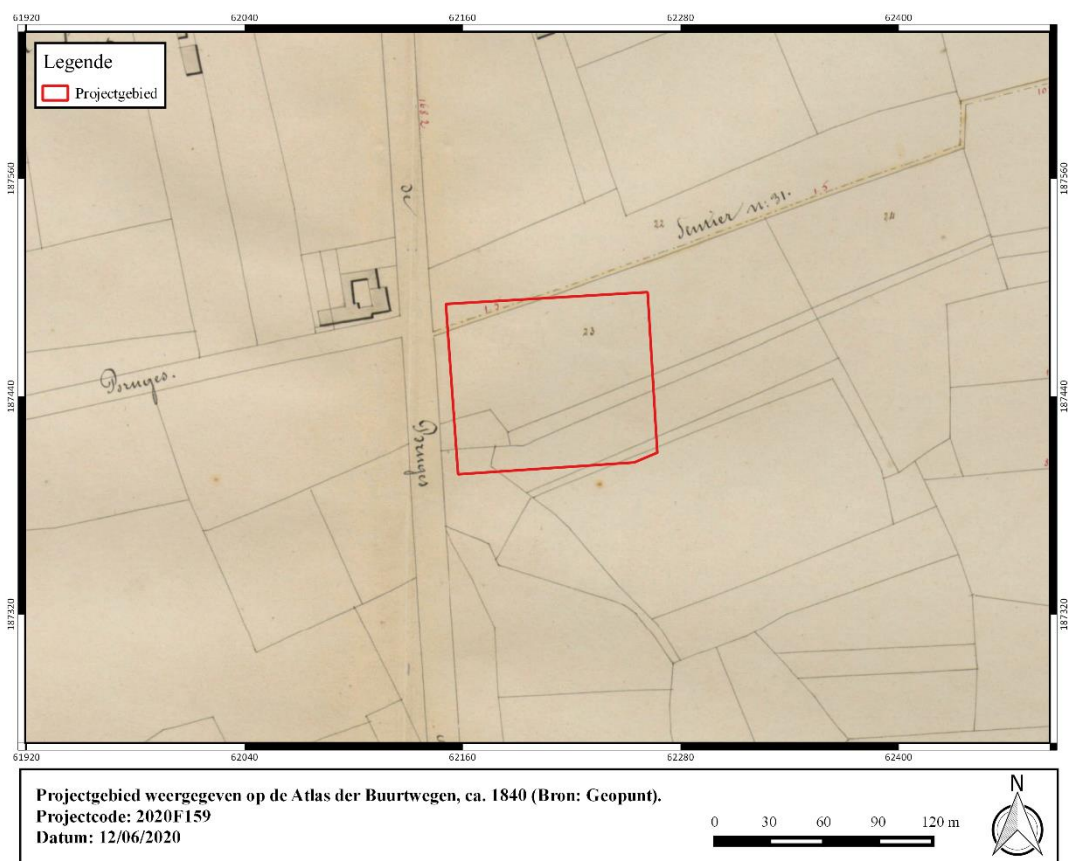
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart karteert het zuidelijk deel van het plangebied als gebied met kreupelhout en lage begroeiing en het noordelijk deel van het plangebied als akker. De huidige Bruggesteenweg is reeds weergegeven als een met bomen omzoomde weg. De 19^e-eeuwse kaarten geven geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Op de Vandermaelenkaart is de huidige NW-ZO georiënteerde helling binnen het terrein weergegeven via reliëflijnen. Centraal binnen het terrein situeert zich een ZW-NO georiënteerde vegetatieve strook. Op de 19^e-eeuwse kaarten is wel te zien dat het noordelijk deel van het plangebied wordt aangesneden door een smalle voetweg. Gedurende de Eerste Wereldoorlog situeert Gits zich binnen het Duitse hinterland. Ter hoogte van de Onledemolen wordt eind 1914 een Duits vliegveld aangelegd. De munitietram van Lichtervelde naar Hooglede, passeert langs Gits. Op de loopgravenkaart van 1917 zijn geen WO I-structuren weergegeven.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

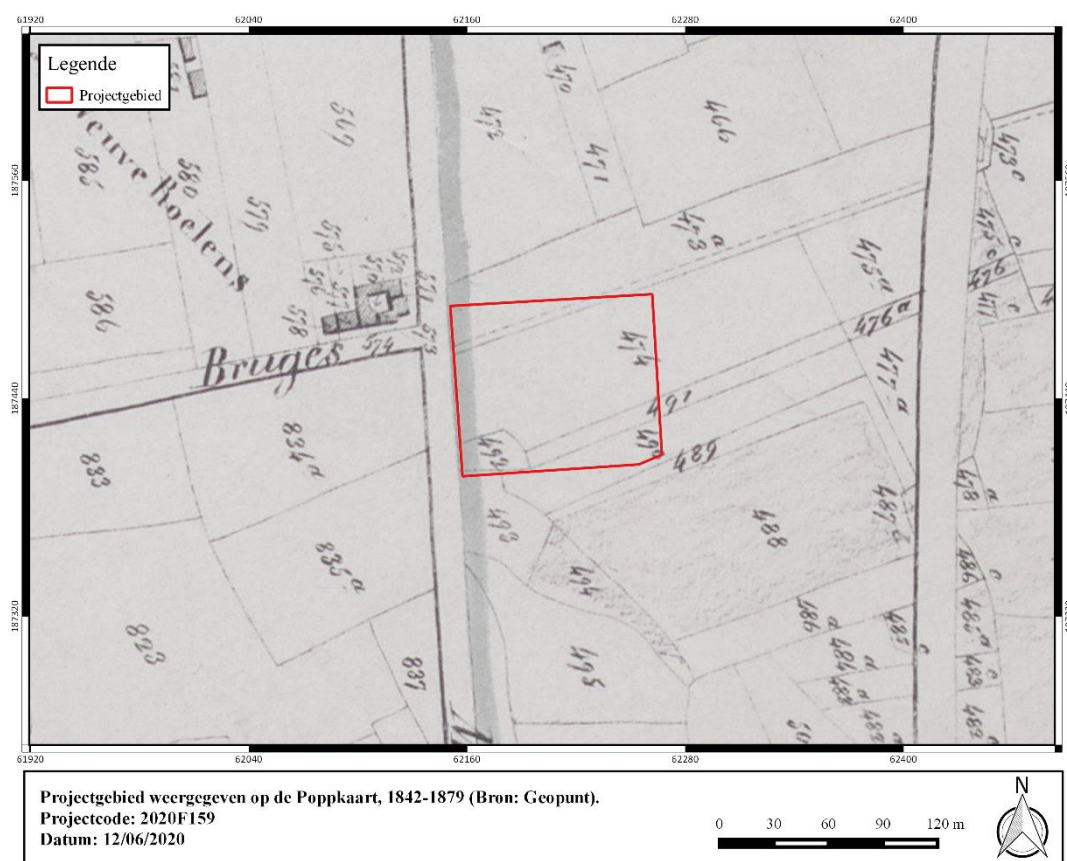

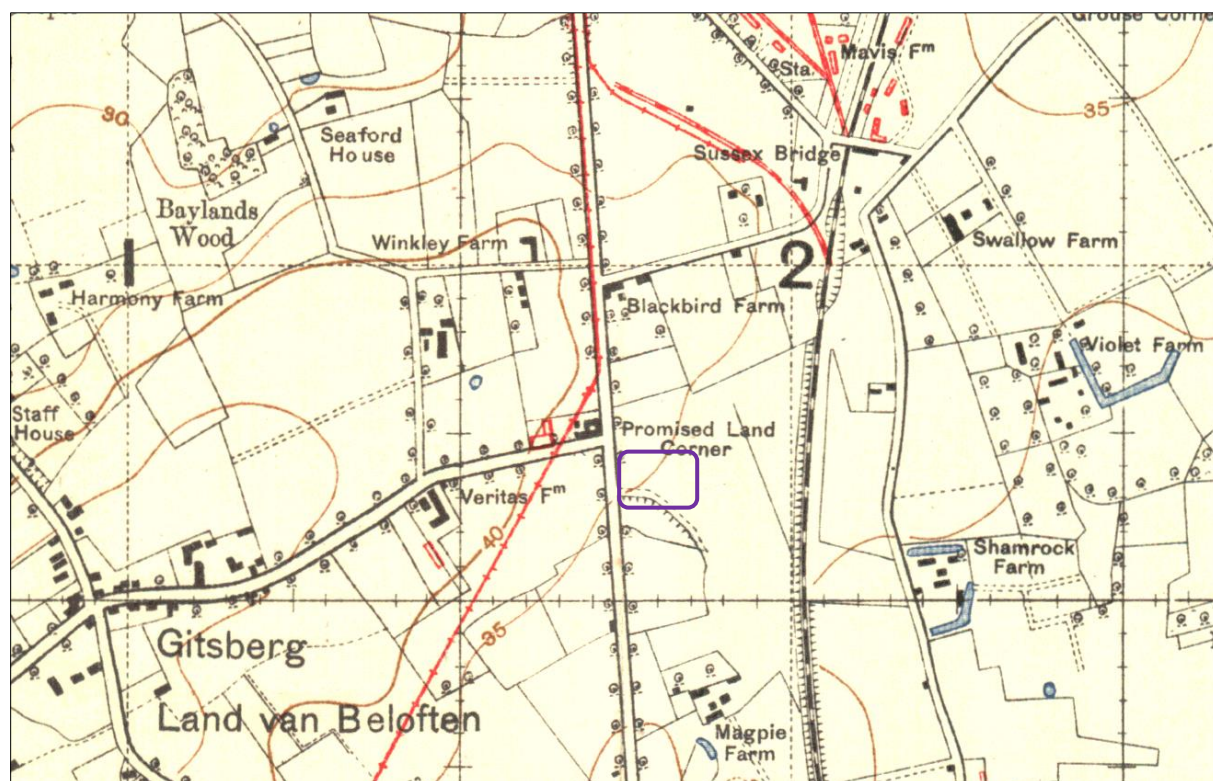
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, december 1917 (Bron: Memory Maps 10-20SE2-3A-171217-Hooglede).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

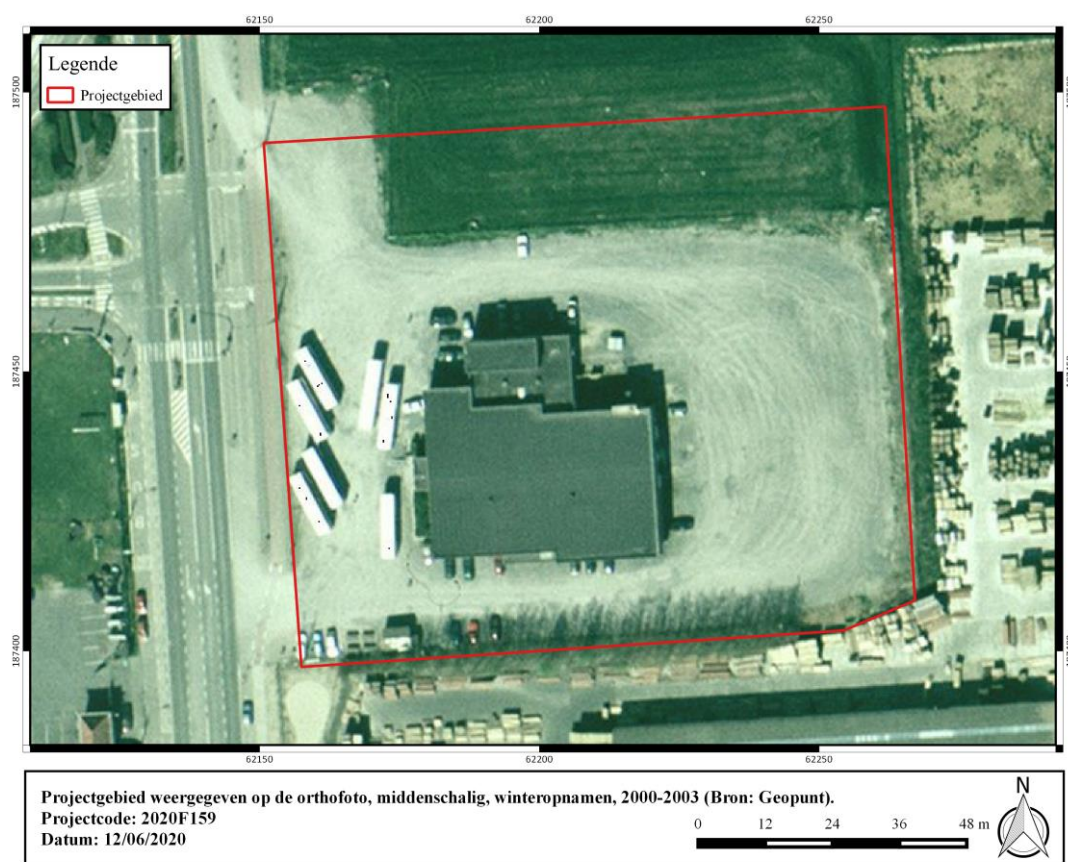
De orthofotosequentie geeft een vrij beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Het gebouw binnen de projectgrenzen betreft feestzaal *La Palma*, daterend van 1966. Op de oudste luchtopname is de noordelijke strook van het plangebied nog niet verhard. Vanaf de orthofoto van 1979-1990 is de huidige toestand waar te nemen.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Bruggesteenweg 243 te Gits, deelgemeente van Hooglede. Het projectgebied is ca. 1,03 ha groot en is heden ingenomen door een feestzaal met omliggende verharding.

De traditionele landschappenkaart situeert Gits in de zandleemstreek. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de zuidelijke flank van de Rug van Hooglede, die samen met de heuvelrug tussen Klerken en Geluveld de scheiding vormt tussen het IJzerbekken en het Leiebekken. Een 250-tal meter ten zuidoosten van het terrein loopt een naamloze zijtak van de oostelijk gelegen Onledebeek. Een 750-tal meter ten zuiden van het onderzoeksgebied stroomt de Liebeek. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op de afzettingen van het Tertiair. De bodemkaart geeft een droge lichte zandleembodem weer. Gezien de helling van het terrein is het niet ondenkbaar dat een deel van de oorspronkelijke bodemvorming is afgespoeld. Hoewel het onderzoeksgebied strikt genomen niet gelegen is binnen een gradiëntsituatie moet de ligging op een drogere rug op enige afstand van verschillende beekvalleien toch een zekere aantrekkingskracht gehad hebben op rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

De cartografische bronnen geven een open en landelijke omgeving weer waarbij de Bruggesteenweg een belangrijke verbinding vormt tussen Torhout en Roeselare. Op de Ferrariskaart is het terrein ten dele als akker weergegeven en ten dele als boomgaard. In de directe omgeving van het onderzoeksgebied is geen bebouwing afgebeeld. Op de 19^e-eeuwse bronnen is weinig verandering op te merken inzake het landgebruik. Het terrein blijft vrij van bebouwing. Het noordelijk deel van het terrein wordt wel aangesneden door een smalle voetweg. Tijdens de Eerste Wereldoorlog komt de regio binnen de Duitse logistieke zone te liggen. Hoewel het kruispunt tussen de Bruggestraat en Bruggesteenweg een strategisch significant kruispunt geweest moet zijn, worden op loopgravenkaarten uit de latere oorlogsjaren geen defensieve structuren afgebeeld. Uit de verschillende luchtopnames kan weinig evolutie afgeleid worden de voorbije decennia. Op het oudste luchtbeeld is de huidige bebouwing, die dateert uit 1966, reeds te zien.

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied zijn verschillende archeologische sites en indicatoren gekend. Bij onderzoek ten oosten van het huidige projectgebied, aan de Bollestraat, is een middeleeuwse greppel aangesneden. Onderzoek verder zuidwestwaarts, aan de Honzebrouckstraat, bracht een groot aantal houtskoolmeilers aan het licht die vermoedelijk in de metaaltijden of Romeinse periode te dateren zijn. Ook ten zuidoosten van het onderzoeksgebied, langs de Onledegoedbeek werd een proefsleuvenonderzoek en vervolgens een vlakdekkend onderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn sporen van bewoning uit de metaaltijden of Romeinse periode aangesneden en de middeleeuwen. Bij zowel het onderzoek aan de Honzebrouckstraat en de Onledegoedstraat zijn verschillende inslagkraters aangesneden uit WOI. Deze zijn waarschijnlijk allen in verband te brengen met het bevrijdingsoffensief en plaatselijke schermutselingen. Op het kaartblad van de CAI valt ook het grote polygoon op ten westen van het onderzoeksgebied. Dit betreft het slagveld van de Slag bij Hooglede dat is afgebakend op basis van cartografische gegevens. Deze slag tussen Franse en Oostenrijkse troepen in 1794 kaderde binnen de Eerste Coalitieoorlog en resulteerde in een Franse overwinning. Naast dit slagveld zijn voornamelijk cartografische indicatoren van omwalde laatmiddeleeuwse hoeves opgenomen in de CAI.

Op basis van de beschikbare gegevens dient ter hoogte van het projectgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vooralsnog is geen informatie aan het licht gekomen waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van ondergrondse

relicten. Bijkomende waarnemingen zijn noodzakelijk om eventueel aanwezig erfgoed in kaart te brengen en de impact van de geplande werken hierop te bepalen. Vooreerst dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw, bewaringscondities en verstoringsgraad te evalueren. Mogelijk is het bodemarchief dermate geroerd door de aanleg van de huidige bebouwing dat bijkomend archeologisch onderzoek niet langer zinvol kan zijn. Mocht daarentegen blijken dat lokaal nog bodemhorizonten aanwezig zijn die kunnen wijzen op beter bewaringscondities m.b.t. artefactensites, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname kan geopteerd worden om de vindplaats verder te waarderen door bijkomende archeologische boringen of testputten. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

